

עלון מס' 9, פרשת בלק, תשפ"ה

עונג שבת

העלון שמחבר אותנו אל שולחן השבת

"עונג שבת - העלון בשפה שילדים אוהבים! חידות, סיפורים, הלכות, דיונים, מסרים חשובים מעולמם של ילדים - בדיוק המסרים שרציתם ללמד אותם! הכל בלי שההורים צריכים להסביר, ובלי צורך בהכנה מראש! קריאה מהנה ושבת מלאה חוויה רוחנית!"

מילתא דחידודא

(א) בְּדֶרֶךְ הַלֵּכְתִּי, וְהִדְרֶה הִיטָה צָרָה,

מִלֵּאָה ה' רִאִיתִי, וּבִידּוֹ חָרַב שְׁלֹפָחַ.

אֶה אֲדוֹן וְרָשָׁעִים לֹא הִבִּינִי, רַק אֲנִי הִבְחַנְתִּי בַּהּוֹפָעָה.

וּפִתַּע מִפִּי דְבָרִתִּי, לֹא דָבָר רָגִיל בְּמִדְבָּר וּבְכָל יַפְשָׁה.

(תשובות בסוף הגליון)

(ב) מִמִּזְרַח בָּאתִי, אֲכַל כֹּחִי לֹא בָרָשִׁיתִי,

הִקְלָלָה עַל שְׁפָתֵי בִקְשָׁתִי, וְה' שָׁנָה אֶת לְשׁוֹנִי.

מִיָּהָר לָהָר עָלִיתִי, שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּמַעֲמָד,

וּבִרְכּוֹת אֲמַרְתִּי, "הֵן עִם כָּלִבִּיא" וְגַם "כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב",

וּבְמָקוֹם חֲרָבָן, גָּאֲלָה נֹבְכָאָה.

מִן הַפְּרָשָׁה

מסר לחיים

(מבוסס ע"פ "תורת אביגדור" להגה"צ ר' אביגדור מילר זצ"ל)

שלום ילדים יקרים!

בפרשת השבוע, פרשת בלק, כתוב: "מֶה טָבוּ אֶהְיֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל" (במדבר כד, ה). הפסוק הזה מלמד אותנו כמה ה' יתברך אוהב את הבית היהודי שלנו! הוא רואה את הבתים שלנו, ומתמלא נחת רוח. למה? כי בבתים האלה גדלים ילדים יראי שמים, ילדים שאוהבים תורה ומצוות!

נספר סיפור על יוסף הקטן: יוסף הקטן, ילד חמוד עם פאות מסולסלות ועיניים נוצצות, גר בשכונה חרדית בירושלים. כל בוקר, לפני שהשמש עוד הספיקה להתעורר, יוסף היה קופץ מהמיטה ורץ לבית הכנסת עם אבא שלו. שם, הם היו מתפללים בכוונה גדולה, ויוסף היה מנסה לחקות את אבא שלו בכל תנועה.

אחרי התפילה, יוסף היה הולך לתלמוד תורה. שם, הוא למד תורה עם חברים שלו. הם למדו על אברהם אבינו, על יציאת מצרים, ועל כל המצוות שה' נתן לנו. יוסף אהב במיוחד ללמוד על המצוות של כיבוד הורים, צדקה, ושמירת שבת.

אבל יום אחד, קרה משהו לא נעים. יוסף שיחק עם חברים שלו בחצר, ובטעות הוא דרך לאחד הילדים הקטנים על רגלו, וזה כאב לו מאוד. הילד התחיל לבכות, ויוסף הרגיש מאוד לא נעים. הוא ידע שהוא צריך לבקש סליחה, אבל הוא התבייש.

אחרי כמה דקות, יוסף ניגש לילד הקטן ואמר: "אני מצטער שדרכתני לך על הרגל והכאבתי לך. לא התכוונתי." הילד הסתכל עליו ואמר: "זה בסדר. אני סולח לך." יוסף הרגיש הקלה גדולה, והוא הבטיח לעצמו שהוא תמיד ישתדל להיות זהיר יותר ולעשות טוב לאחרים.

כשיוסף חזר הביתה, הוא סיפר לאמא שלו מה קרה. אמא שלו חייכה ואמרה: "יוסף, אני גאה בך! עשית בדיוק מה שהתורה מצווה עלינו. ביקשת סליחה, וזה מראה שיש לך מידות טובות."

באותו ערב, לפני השינה, יוסף חשב על כל מה שקרה. הוא הבין שלהיות יהודי טוב זה לא רק ללמוד תורה ולשמור מצוות, אלא גם להיות אדם טוב, לעזור לאחרים, ולעשות דברים טובים.

הקשר לפרשת בלק:

אחרי שסיפרנו על יוסף הקטן, בואו נחזור לדברי בלעם ולמה הם כל כך חשובים לנו. אנו יודעים, שבלעם היה רשע גדול שרצה לקלל את עם ישראל, אבל ה' הפך את הקללות שלו לברכות! איך זה יכול להיות? למה שה' ישם מילים טובות בפי רשע כמו בלעם?

התשובה היא שה' רצה ללמד אותנו משהו מאוד חשוב. הוא רצה להראות לנו איך הוא באמת רואה אותנו, עם ישראל. בלעם אמר: "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישךאל" (במדבר כג, כא). מה זה אומר בעצם?

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל הסביר זאת בשני אופנים נפלאים:

* **פירוש ראשון:** "און" פירושו כוח ואלימות, ו"עמל" פירושו יגיעה וסבל. בלעם אמר שה' לא רואה את הדברים האלה אצלנו! אנחנו עם עדין ורחום, שאוהב לעשות חסד ולעזור לאחרים. אנחנו לא אוהבים להשתמש בכוח או לגרום סבל לאף אחד.

* **פירוש שני:** גם אם אנחנו עושים טעויות לפעמים, ה' לא מתמקד בהן. הוא רואה את הרצון הפנימי שלנו, שהוא טהור וקדוש. הוא יודע שאנחנו משתדלים לעשות את הטוב ביותר, ולכן הוא רואה את הדברים הטובים שבנו.

אבל למה ה' בכל זאת נותן לנו תוכחות ועונשים בתורה? הרי בלעם אמר שהוא לא רואה בנו "און" ו"עמל"!

התשובה היא שהתוכחות והעונשים של ה' הן כמו סבון שמנקה אותנו מכלוך. כמו שאמא אוהבת מנקה את הילד שלה, כך ה' רוצה לנקות אותנו מכל דבר רע. הוא רוצה שנשתפר ונהיה יותר טובים, ולכן הוא מזהיר אותנו שלא נחטא.

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל הסביר שה' אוהב אותנו כמו אבא שאוהב את הילדים שלו. אבא תמיד רוצה שהילדים שלו יהיו הכי טובים שאפשר, ולכן הוא מלמד אותם, מדריך אותם, ולפעמים גם נוזף בהם. אבל הכל מתוך אהבה!

כמו שראינו בסיפור של יוסף הקטן, גם כשאנחנו עושים טעויות, אנחנו יכולים לתקן אותן. יוסף דרך על הרגל של הילד הקטן והכאיב לו, אבל הוא התנצל וביקש סליחה. זה מראה שיש לו מידות טובות, ושהוא משתדל להיות אדם טוב.

ה' רואה את המאמצים שלנו לעשות טוב, והוא מעריך אותם מאוד. הוא שמח כשאנחנו לומדים תורה, עושים מצוות, ועוזרים לאחרים. ה' יודע שאנחנו לא תמיד מושלמים, אבל הוא אוהב אותנו בכל זאת.

אז מה אנחנו צריכים לעשות? אנחנו צריכים לזכור תמיד שה' אוהב אותנו, גם כשאנחנו לא מושלמים. אנחנו צריכים להשתדל לעשות טוב, ללמוד תורה, לעשות מצוות, ולעזור לאחרים. וכך, נגרום לה' נחת רוח, ונזכה לחיים טובים ומאושרים!

חורים יקרים: לקרוא לאט, עם הפסקה בין הקטעים - לעכל את המסר. הפסקות קצרות מאפשרות לילדים לעבד את מה ששמעו.

הכיסא הריק של שמואל (סיפור מיוחד למתקשה להתגמש עם השני)

השעה הייתה שעת אחר הצהריים, ובבית הכנסת השכונתי "נר תמיד" היתה אווירה מיוחדת. ילדי השכונה, סיימו זה עתה את לימודיהם בתלמוד תורה והגיעו להתפלל מנחה יחד, כמו בכל יום. אליעזר ושמואל, חברים טובים מזה שנים, תמיד הקפידו להתפלל זה ליד זה. הם היו מגיעים מוקדם, לומדים יחד כמה פרקי משניות, ואז מתכוננים יחד לעמוד להתפלל.

אבל היום, משהו לא היה כשורה. הכיסא של שמואל, שהיה ממוקם תמיד ליד אליעזר, היה ריק. אליעזר, שהגיע מוקדם כהרגלו, נעשה חסר סבלנות. הוא ידע ששמואל לעולם לא מאחר לתפילה. "אולי קרה לו משהו?", חשב בדאגה. הוא זכר אתמול, כששמואל סיפר לו בהתרגשות על הטיול המתוכנן שלו ושל אביו היום לנחל שורק. הם תכננו לראות את הסלעים המיוחדים, לטבול במי המעיין וללמוד יחד פרק בנביא מול הנוף המרהיב.

"אולי הוא פשוט שכח את השעה?", ניסה אליעזר להרגיע את עצמו. אבל הוא ידע ששמואל הוא תמיד מדייק. הוא החליט לגשת לאביו, שהיה גם הגבאי של בית הכנסת, ולשאול אם הוא יודע משהו.

אביו של אליעזר, שהבחין גם הוא בהיעדרו של שמואל, חיך בעדינות. "אליעזר, אני מעריך את הדאגה שלך, אבל התפילה לא יכולה לחכות. אולי נשמע ממנו בהמשך. בוא נתחיל בתפילה."

אליעזר התקשה להתרכז בתפילה. מחשבות רבות רצו בראשו. הוא דאג לשמואל, אבל גם הרגיש קצת כעס. איך שמואל יכול היה לשכוח את זמן התפילה? הרי הם תמיד מתפללים יחד.

לאחר התפילה, אליעזר ניגש לאביו ושאל שוב על שמואל. אבא שלו הציע לו לחכות עד סוף היום, ואם שמואל לא יגיע, הוא יבדוק מה קרה. אליעזר הסכים בחוסר רצון.

במשך השעות שעברו, אליעזר לא הפסיק לחשוב על שמואל. הוא ניסה ללמוד, אבל המחשבות שלו כל הזמן נדדו. הוא דמין את שמואל משתעשע בנחל, מטפס על הסלעים, ואז חשב שאולי קרה לו משהו נורא. הוא התפלל לה' שישמור על שמואל ויחזירו בריא ושלם.

לקראת סוף היום, כשאליעזר כבר היה מיואש, שמואל הופיע בפתח בית המדרש. הוא נראה עייף אך מאושר. אליעזר רץ אליו ותפש אותו חזק. "שמואל, איפה היית? דאגתי לך מאוד!", קרא אליעזר.

שמואל התנצל. "אליעזר, אני מצטער מאוד שגרמתי לך לדאוג. היו לנו עיכובים בטיול. בדרך חזרה, עזרנו למשפחה שנתקעה בדרך. זה לקח לנו הרבה זמן, ואיחרנו. אני באמת מצטער."

אליעזר, ששמע את הסיפור של שמואל, הבין שהעיכוב של שמואל לא היה באשמתו. הוא הבין ששמואל עשה מצווה גדולה כשעזר למשפחה הנזקקת. אבל הוא עדיין היה קצת כועס ששמואל לא התקשר אליו להודיע לו על כך.

אביו של אליעזר, שראה את המתרחש, קרא לשניהם אליו. "אליעזר, שמואל", אמר בחיוך, "אני רואה שאתם קצת כועסים אחד על השני. אליעזר כועס ששמואל איחר, ושמואל מצטער שגרם לאליעזר לדאוג. אני רוצה לספר לכם על רבי חנינא הצדיק."

"פעם אחת", המשיך אבא של שמואל, "ביקשו מרבי חנינא הצדיק שיתפלל על חולה אחד. רבי חנינא ידע שהדרך אל החולה רחוקה מאוד, וייקח לו זמן רב להגיע. אבל רבי חנינא לא היסס. הוא מיד יצא לדרך, ובדרך הוא פגש אדם שהיה צריך עזרה. רבי חנינא עצר לעזור לאותו אדם, למרות שידע שהוא מתעכב מלהגיע לחולה. בסופו של דבר, רבי חנינא הצליח לעזור לשניהם - גם לחולה וגם לאדם הנזקק."

"הסיפור הזה מלמד אותנו", אמר אבא של שמואל, "שלפעמים אנחנו צריכים להיות סבליים אחד כלפי השני. לפעמים יש נסיבות שמונעות מאנשים לעמוד בדיבור שלהם. חשוב לנסות להבין אחד את השני ולזכור שלפעמים, לעזור לאחרים חשוב לא פחות מלעמוד בזמנים."

אליעזר הקשיב לדבריו של אביו, והבין זאת היטב. הוא הבין ששמואל לא התכוון לגרום לו לדאוג. הוא גם הבין ששמואל עשה מעשה טוב כשעזר למשפחה הנזקקת. הוא ניגש לשמואל וביקש סליחה שהוא כעס על איחורו.

באותו ערב, אליעזר ושמואל למדו יחד פרק בחומש, והפעם, הלב שלהם היה מלא בהודיה לה' על החברות האמיצה שלהם ועל השיעור החשוב שלמדו על סבלנות וסליחה. הם הבינו שלפעמים, גם כשקשה לוותר קצת, זה הדבר הנכון לעשות. וכן אנו נלמד מכך, לדעת להבין את השני, לקבל את מה שהוא עושה גם אם זה לא תמיד מובן לנו, ולא לכעוס או להקפיד, אלא לחיות בשלום ואהבה עם החברים.

ספר יהושע - המשך. (בפרק י')

ילדים יקרים ואהובים!

אחרי הנס הגדול עם עצירת השמש, כשראינו במו עינינו את סייעתא דשמיא, את עזרת ה' הנפלאה, וכן אחרי שבני ישראל ניצחו את חמשת המלכים האמוריים, נמשיך בסיפורי כיבוש הארץ מספר יהושע.

ובכן, עתה עם ישראל המשיכו לכבוש ערים נוספות בארץ כנען. אחת מהערים האלה הייתה מִקְדָּה. יהושע והחייילים שלו הלכו למִקְדָּה, צרו עליה, ותפסו אותה. הם לא השאירו אף אחד בחיים, ועשו למלך מִקְדָּה כמו שעשו למלך יריחו. זה מראה לנו שבני ישראל עשו את רצון ה' ונלחמו באויבים שלו, שכולם היו רשעים, כופרים בה' ועובדי עבודה זרה.

אחרי מִקְדָּה, בני ישראל המשיכו ללְכָנָה, עיר נוספת. ה' נתן גם את העיר הזאת בידיהם, והם כבשו אותה ואת מלכה. הם לא השאירו אף אחד מרשעים אלו בחיים, ועשו לה כמו שעשו ליריחו.

אחר כך הם הלכו לְכִישׁ, עיר חזקה וחשובה. הם צרו עליה ונלחמו בה במשך יומיים. ביום השלישי, ה' נתן גם את לְכִישׁ בידיהם, ועשו לעיר זו כמו שעשו ללְכָנָה.

(חשוב לזכור שהניצחונות האלה לא היו בזכות כוחם של בני ישראל, אלא בזכות סייעתא דשמיא, עזרת ה' הנפלאה. בזכות האמונה שלהם, בזכות שמירת התורה והמצוות, ה' נתן להם את הכוח לנצח).

אִז עָלָה הָרֶם מֶלֶךְ גִּזְרֵי לְעֹזֵר אֶת לְכִישׁ, וַיִּפְּחוּ יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת עָמוֹ, עַד בִּלְתִּי הַשָּׂאִיר לוֹ שָׂרִיד (יהושע י', ל"ג).

מלְכִישׁ המשיכו לְעֶגְלוֹן, וכבשו גם אותה ביום אחד.

אחרי עֶגְלוֹן הם עשו את דרכם לְחֶבְרוֹן, ותפסו אותה והיכו את כל יושביה ללא שארית.

משם עלו לְדִבְרִי ונלחמו גם בה עד שהשתלטו עליה ועל כל יושביה.

בני ישראל כבשו את כל הארץ, מהנגב ועד הצפון, מהשפלה ועד ההרים. הם לא השאירו אף אחד מכל אותם גוים רשעים בחיים, ועשו כמו שה' ציווה אותם. יהושע כבש את כל המלכים האלה ואת ארצם פעם אחת, "כִּי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נָלְחָם לְיִשְׂרָאֵל" (יהושע י', מ"ב).

התורה הקדושה מלמדת אותנו שהמלחמות האלה היו מצווה, כי ה' ציווה על בני ישראל להוציא את עובדי העבודה הזרה מהארץ. המלחמות האלה היו מעשה חסד, כי הן הגנו על בני ישראל מפני ההשפעות הרעות של הגוים. (מפרשים)

אחרי כל הניצחונות האלה, יהושע חזר עם כל בני ישראל למחנה בגלגל (כמבואר בפס' יג). (הם בודאי חזרו שמחים ומודים לה' על כל הניסים והנפלאות שהוא עשה להם).

המפרשים מלמדים אותנו כמה דברים חשובים מהסיפורים האלה:

* שמחה בעשיית רצון ה': בני ישראל שמחו מאוד על הניצחונות, כי הם ידעו שהם עשו את רצון ה'. אנחנו צריכים ללמוד לשמוח בעשיית מצוות, ולדעת שזה הדבר הכי טוב שאנחנו יכולים לעשות.

* אמונה בה': בני ישראל האמינו בה' בכל ליבם, והם ידעו שהניצחון יבוא רק בעזרתו. אנחנו צריכים ללמוד לבטוח בה' בכל מצב, ולדעת שהוא תמיד איתנו.

* הכרת הנס: בני ישראל הכירו טובה לה' על הניסים הגדולים שהוא עשה להם. אנחנו צריכים ללמוד להכיר טובה על כל הניסים שה' עושה לנו, ולהודות לו בכל יום.

* התמדה בתורה: בזכות לימוד התורה ושמירת המצוות, בני ישראל זכו לסייעתא דשמיא, לעזרת ה' הנפלאה (גמ' מגילה ג). אנחנו צריכים ללמוד להתמיד בלימוד התורה, ולדעת שהיא מגינה עלינו ומביאה ברכה לעולם.

* העדר גאווה: על אף הניצחונות הרבים, בני ישראל לא התגאו, אלא הודו לה' על כל החסד שהיטיב עמם.

ילדים אהובים, זכרו תמיד שה' אוהב אותנו ודואג לנו. הוא עוזר לנו בכל רגע ורגע, ואנחנו צריכים לבטוח בו ולעשות את רצונו. התמידו בלימוד התורה, ובעזה"י תזכו לראות ניסים ונפלאות!

בפעם הבאה, נמשיך לספר על המשך כיבוש הארץ, ועל הניסים הגדולים שה' עשה לנו. זכרו תמיד להיות חזקים בקיום המצוות, לבטוח בה' וללמוד תורה!

הלכה למעשה

הלכות ברכת המזון - שו"ע או"ח סימן קפו (לבני אשכנז ולבני ספרד)

(הקדמה): ילדים יקרים, ברכת המזון היא מצווה חשובה מאוד מהתורה! אחרי שאנחנו אוכלים ושמחים מהאוכל הטעים שה' נתן לנו, אנחנו צריכים להגיד לו תודה רבה. אבל יש כמה הבדלים בהלכה בין גברים, נשים וילדים. בואו נלמד אותם יחד!

חלק א': נשים וברכת המזון

האם אישה חייבת לברך ברכת המזון? כן, בודאי! לאחר שאכלה מעט לחם (כזית), חייבת היא בברכת המזון.

* האם אישה חייבת בברכת המזון באותו חיוב כמו איש?

התשובה היא שזהו **ספק**. רבותינו הסתפקו האם חיוב הנשים הוא מהתורה (כמו גברים) או שזו תקנה של חכמים. (שו"ע קפ"ו, א').

* **דוגמא מעשית:** דמיינו שסבא וסבתא אכלו שניהם סעודת שבת ושבעו. שניהם חייבים לברך ברכת המזון. אבל בגלל הספק הזה, אם הסבא לא מרגיש טוב, סבתא לא יכולה לברך בקול רם כדי להוציא את סבא ידי חובה, כי החיוב של סבא הוא 'ודאי' מהתורה, כי הוא איש, והחיוב של סבתא הוא 'ספק' האם מן התורה או מדרבנן, ולכן אינה יכולה לברך ולהוציא אותו ידי חובתו.

שאלה: לאה אכלה ארוחת ערב, ושבעה. אחיה הגדול, משה, אכל ארוחה גדולה ושבע, אבל עכשיו כואב לו הראש מאד וקשה לו לברך ומבקש מלאה שתכוין להוציא אותו ידי חובה. האם מותר לה?

תשובה: לא, אסור לה. מכיוון שמשה שבע, חיובו מהתורה. לאה, ספק אם חייבת מהתורה או מדרבנן. לכן, אינה יכולה להוציא אותו ידי חובה ועליו לברך בעצמו.

* מה קורה אם אישה אכלה, ואחר כך היא לא בטוחה אם היא בירכה או לא?

כאן יש כמה דעות בין הפוסקים. להלכה, כתוב ש"הסומך על המחייבים לא הפסיד" (מ"ב ס"ק ג). ודעת ר' שלמה זלמן אויערבך, שאדרבה, **טוב מאוד שתחזור ותברך**, כדי שלא תתרגל לזלזל, חלילה, בחשיבות של ברכת המזון. (אבל איש שאכל ושבע ומסופק אם בירך ברכת המזון, חייב לברך [שו"ע סי' קפד ס"ד]).

* **דוגמא מעשית:** מרים אכלה סנדוויץ' לארוחת צהריים. אחרי שעה, תוך כדי משחק, היא פתאום חושבת: 'רגע, בירכתי ברכת המזון או ששכחתי?'. במקרה כזה, כדאי מאוד שהיא תברך ברכת המזון.

* (לבני ספרד: במקרה כזה של ספק אצל אשה אם ברכה ברכת המזון, לא חוזרים לברך, בגלל הכלל 'ספק ברכות להקל'. מה היא כן תוכל לעשות אם רוצה לצאת ידי הספק? לאכול עוד חתיכת לחם קטנה (בגודל 'כזית'), ותיטול ידים שוב ותברך המוציא (כיון שהיה היסח הדעת) ועל זה תברך ברכת המזון ותכוין גם על האכילה שמקודם). (בא"ח, כה"ח, אול"צ, יח"ד).

קטנים בברכת המזון:

* האם ילד קטן חייב בברכת המזון?

כן! **ילד שהגיע לגיל חינוך** (בערך גיל 5-6, שמבין מהי ברכה), חייב בברכת המזון **מדין חינוך**, כלומר, כדי שיתרגל לקיים את המצווה כשיגדל. החיוב הוא מדרבנן. והמנהג הוא שמרגילים אותו לברך חלק מברכת המזון, וכשגודל מלמדים אותו עוד קצת, ואחר כך עוד קצת, עד שיידע לברך כל ברכת המזון.

* **דוגמא מעשית:** מוישי בן 6-אכל פרוסת לחם עם שוקולד. למרות שהוא עדיין ילד, אבא ואמא צריכים להזכיר לו ולעודד אותו לברך ברכת המזון כדי שיתרגל למצווה החשובה.

ילד שאכל לחם ושבע, ולא בירך ברכת המזון מיד כשגמר את הסעודה, ואחר כך הוא מסתפק: האם בירכתי ברכת המזון או לא? עליו לברך ברכת המזון, כדי שיתחנך לעשות כן כשהיה גדול, שאם יהיה לו ספק לאחר שאכל ושבע, ידע שעליו לברך (הגרש"ז אויערבך).

* האם ילד קטן יכול לברך בשביל אבא?

* אם האבא אכל ושבע: **לא**. ילד, שחייב רק מדרבנן, לא יכול להוציא ידי חובה אדם גדול שחייב מהתורה.

* אם האבא אכל רק קצת (לא שבע), וגם הילד אכל רק קצת: עדיין לא. (יש בזה דעות, אבל להלכה מחמירים).

* מתי כן? יש מקרה מיוחד: אם הגדול אכל קצת ולא שבע, והקטן אכל כדי שביעה - אז הקטן יכול להוציא את הגדול ידי חובה, ובתנאי שהגדול לא יודע או לא יכול לברך לבד. (מ"ב ס"ק ז).

* האם ילד קטן יכול לברך בשביל אמא?

לא. מכיוון שיש ספק אם אימא חייבת מהתורה, אנחנו מחמירים, וילד שחייב רק מדרבנן בוודאות, לא יכול להוציא אותה ידי חובה. (מ"ב ס"ק ו).

שאלה מעשית: יוסי, ילד חכם בן 8, אכל ארוחת צהריים גדולה ושבע. אביו, שהיה ממהר, אכל רק פרוסה אחת קטנה של לחם. האם יוסי יכול לברך ברכת המזון בקול רם ולהוציא את אביו ידי חובה?

תשובה: לא. למרות שיוסי שבע, מכיוון שאביו יודע לברך בעצמו, הוא צריך לברך לעצמו. ילד לא יכול להוציא גדול שיודע לברך. אם אביו לא מרגיש טוב ואינו יכול לברך, יוכל הבן הקטן להוציא אותו בברכת המזון, כיון שהבן אכל שיעור שביעה והאב לא אכל שיעור שביעה.

מעשה בחשיבות הזמן ללימוד התורה (ע"פ ספר 'בארה של תורה'):

איתמר על גבר חד דהוה עני מספנא, דדייר בדירה זעירה ורעועה בקרתא רחיקא.

(מסופר על אדם אחד שהיה עני ומסכן, שגר בדירה קטנה ורעועה בעיירה רחוקה).

והות ליה דירה דלא סגינא ארבע אמות בארבע אמות, דפטיקא אפילו ממזוזה, והוה בה שקע חשמל חד בלחוד, ולא יתיר.

(הייתה דירה שלא הגיעה לארבע אמות על ארבע אמות, שפטורה אפילו ממזוזה, והיה בה שקע חשמל אחד בלבד, ולא יותר).

יומא חד, אכריז ריש קרתא על פייס מעליקתא, דתתעבד בין עניי דקרתא.

(יום אחד, הכריז ראש העיר על הגרלה מצוינת, שתיערך בין עניי העיר).

פרסא דהוה מבטחין הוה מתנה יקירתא ומיוחדת, דלא הות סלקא אף במחשבתא טבתא.

(הפרס שהבטיחו היה מתנה יקרה ומיוחדת, שלא הייתה עולה אפילו במחשבה טובה).

לא הות דירת פאר ולא רכיבא יקירתא, הות טיבותא דשוניא הון סגינא.

(לא הייתה דירת פאר ולא רכב יוקרתי, הייתה הטבה ששווה הון רב).

הזכי דמאשר הוה עתיד לקבלא בהשאלה לזמן תמניאין שעין, מכונה משוכללת דמדפסא דולרים אוריגניליים בהרמנא

דבית ממונא האמריקאי.

(הזוכה המאושר היה עתיד לקבל בהשאלה למשך שמונים שעות, מכונה משוכללת שמדפיסה דולרים מקוריים באישור הבנק האמריקאי).

והא, גברא דזכה הוה דא הוא, בעל דירה זעירתא.

(והנה, האיש שזכה היה זה הוא, בעל הדירה הקטנה).

קבל גברא ית מכונה דמפיקא מאתן שטרות דמאה דולר בכל דקא. ולא בזבז זמן יקירא.

(קיבל האיש את המכונה שמפיקה מאתיים שטרות של מאה דולר בכל דקה, ולא בזבז זמן יקר).

שלף בזריזות ית תקע מקררא בלי לאקדשא מחשבה למוצרי מזונא דעשוין לאתקלקלא, חיבר ית מכונה לחשמל והתחיל

לאדפסא ערימות דכספא.

(שלף בזריזות את תקע המקרר בלי להקדיש מחשבה למוצרי המזון שעשויים להתקלקל, חיבר את המכונה לחשמל והתחיל להדפיס ערימות של כסף).

בְּתֵר כְּמָה שְׁעִין דִּהְדַּפְסָא רִצִּיפָא, חֲשׁ גִּבְרָא דְמַחֲיֵב כֶּסֶא דְקָפָה חֲמִין דִּיחִיָּה יֵת נִפְשִׁיָּהּ.

(אחרי כמה שעות של הדפסה רציפה, חש האיש שהוא חייב כוס של קפה חם שיחיה את נפשו).

יָדַע גִּבְרָא דְכַדִּי לִתְקַנָּא יֵת כֶּסֶא דְקָפָה מַחֲיֵב לְאַשְׁכְּתָא יֵת מִדְּפִסְתָּא.

(ידע האיש שכדי להכין את כוס הקפה הוא חייב להשבית את המדפסת).

כָּל מָה דְמִדְרַשׁ מִנִּיהּ דָּא חִיבוּר יֵת קוּמְקוּם חֲשָׁמְלִי לְשַׁקַּע, לְהִרְתַּחַת מִיין בְּתוֹךְ תְּרִיתִין דְקִין, וְלַחְזוֹר מִיָּד לְהִדְפֹּס כֶּסֶף בְּלִי גָבוּל.

(כל מה שנדרש ממנו זה חיבור הקומקום החשמלי לשקע, להרתחת מים תוך שתי דקות, ולחזור מיד להדפיס כסף בלי גבול).

כְּשֶׁנִּפְתָּע הִבְלִיחָה בְּרִישִׁיָּה מַחְשַׁבְתָּא: "כְּמָה תַּעֲלֶה לִי כֶּסֶא דְקָפָה הֲדָא?!"

(כשפתאום הבלחה בראשו המחשבה: "כמה תעלה לי כוס קפה זו?!")

חֲשַׁב גִּבְרָא: "הָא אֲמָרוּ לִי דְמִכּוֹנָה מִדְּפִסָּא מְאֵתָן שְׁטֵרוֹת דְּמָאָה דּוֹלָר בְּכָל דְקָה, כְּלוּמַר עֲשְׂרִין אֲלָפִין דּוֹלָר לְדָקָה. זֹאת אוֹמֶרֶת דְּבִתְרִיתִין דְקִין דְּאַשְׁבִּית יֵת מְכִינָתָא וְאַחֲבָר יֵת קוּמְקוּמָא לְחֲשָׁמֶל, אֶפְסִיד אַרְבָּעִין אֲלָפִין דּוֹלָר! כְּמָה עֲלֶה כֶּסֶא דְקָפָה בְּמִסְעֲדָתָא יְקִירָתָא בְּיוֹתֵר בְּעֻלְמָא? אוֹלִי מָאָה דּוֹלָר, אוֹלִי מְאֵתָן דּוֹלָר... רַק שְׁטֵיָא יוֹצִיא אַרְבָּעִין אֲלָפִין דּוֹלָר עַל כּוֹס קָפָה הֲדָא!"

(חשב האיש: "הרי אמרו לי שהמכונה מדפיסה מאתיים שטרות של מאה דולר בכל דקה, כלומר עשרים אלף דולר לדקה. זאת אומרת שבשתי הדקות שאשבית את המכונה ואחבר את הקומקום לחשמל, אפסיד ארבעים אלף דולר. כמה עולה כוס קפה במסעדה הכי יקרה בעולם? אוֹלִי מאה דולר, אוֹלִי מאתיים דולר... רק משוגע יוציא ארבעים אלף דולר על כוס קפה אחת!")

הֲרִפָּה גִּבְרָא מִיָּד מִתְקַע חֲשָׁמֶל וְהִמְשִׁיךְ לְנִצָּלָא כָּל דְקָה דְמִשְׁתִּירָא לִיָּה לְהִדְפֹּס שְׁטֵרוֹת דְּמִתְעַדִּין לְשִׁנְאָה יֵת חִיּוּ.

(הרפה האיש מיד מתקע החשמל והמשיך לנצל כל דקה שנותרה לו להדפסת השטרות שהתעתדו לשנות את חייו).

מוֹסֵר הַשְּׂכָל:

הסיפור הזה משמש משל לחיינו בעולם הזה ולערכה של התורה. בכל דקה יכול אדם להוציא מאתיים מילים, כפי שכתב החפץ חיים. ואמרו חז"ל תלמוד תורה כנגד כולם. מאתיים מילים של תורה שוות לאדם יותר מעשרים אלף דולרים. בדקה אחת יכול אדם להוציא מפיו מאתיים מילים של תורה, שיקנו לו שכר רב לנצח נצחים. עלינו להתייחס לכל דקה בחיינו לפחות כמו לדקה שמנפיקה עשרים אלף דולרים. אמנם לא מצופה מאיתנו לא לעצור לרגע בשביל לשתות כוס שתיה. אבל בד בבד עלינו לדעת לייקר את הזמן. שהזמן של כל אחד מאיתנו דומה ל'שקע' אחד של חיים, והשאלה הגורלית היא מה אנחנו מחברים לשקע הזה: עוד עולם הזה, הנאות ובילויים, או עוד דבקות בה', עוד תפילה ועוד לימוד תורה.

פתיחה: סיפור מעורר השראה

ניתן לפתוח את הדיון בסיפור קצר על גדולי ישראל שפעלו במסירות נפש למען עם ישראל והתורה. אפשר לספר על מעשה של החפץ חיים, הרב שך, או כל דמות תורנית אחרת המוכרת לילדים. הסיפור ימחיש את גודל האחריות המוטלת על כתפינו כיהודים, ואת החשיבות של לימוד תורה ושמירת מצוות.

שאלת מפתח: מהי מעלת עם ישראל?

לאחר הסיפור, נשאל את הילדים: "מה לדעתכם הופך את עם ישראל למיוחד כל כך? מה זאת אומרת 'מעלת עם ישראל'?"

נעודד אותם לחשוב ולשתף את מחשבותיהם. ננסה לכוון אותם לתשובות כמו:

* בחירת ה': הקב"ה בחר בעם ישראל מכל העמים, ונתן לנו את התורה.

* התורה: התורה היא מתנה יקרת ערך, והיא מייחדת אותנו משאר העמים.

* **שמירת מצוות:** שמירת המצוות היא הדרך שלנו להתקרב לה' ולהיות ראויים לכך שבחר בנו מכל העמים.

* **ייעוד:** לעם ישראל יש תפקיד מיוחד בעולם – להפיץ את האמונה בה' ולתקן את העולם.

עיון במקורות:

כעת נעבור לעיון במקורות המדגישים את מעלת עם ישראל. הנה כמה מהם:

* **דברים ז', ו':** "כי עם קדוש אתה לה' אלוך, בך בחר ה' אלוך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה." נסביר לילדים את משמעות המילים "עם קדוש" ו"עם סגולה".

* **תהילים קל"ה, ד':** "כי יעקב בחר לו יה, ישראל לסגולתו." נשאל את הילדים: "מה זה אומר שישראל הוא 'סגולתו' של ה'?"

* **מסכת שבת פח ע"ב:** הגמרא מספרת על הר סיני: "אמר רב דימי, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא מלאכים וקשרו לכל אחד ואחד מישראל שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע."

דיון מעמיק: אחריות ומחויבות

לאחר העיון במקורות, נעורר דיון מעמיק יותר:

* **האם מעלת עם ישראל היא רק זכות או גם חובה?** נסביר לילדים שעם הבחירה מגיעה גם אחריות גדולה. עלינו להיות דוגמה ומופת לעולם, ולשמור על התורה והמצוות בקפידה.

* **מה המשמעות של "שומרי התורה" בהקשר של מעלת עם ישראל?** נדגיש את החשיבות של לימוד תורה ושמירת מצוות כדרך לבטא את מעלתנו כיהודים.

* **כיצד אנחנו, כילדים, יכולים לתרום לקידום מעלת עם ישראל?** נעודד את הילדים לחשוב על דרכים מעשיות שבהן הם יכולים לנהוג ביושר, בחסד ובדרך ארץ, ובכך להביא כבוד לעם ישראל ולקדש את ה' יתברך.

דוגמאות מעשיות:

אפשר להביא דוגמאות מחיי היום-יום:

* כיבוד הורים ומורים

* עזרה לזולת

* הקפדה על תפילה ולימוד תורה

* שמירה על הלכות שבת וחגים, וביום יום

* הימנעות מלשון הרע ורכילות

סיכום: מסר מחזק

בסיום הדיון, נסכם את הנקודות העיקריות וניתן לילדים מסר מחזק:

"זכינו להיות חלק מעם ישראל, עם הנצח. עלינו לזכור תמיד את מעלתנו, ולפעול כדי להיות ראויים לבחירה של ה'. על ידי לימוד תורה, שמירת מצוות ומעשים טובים, נוכל להגדיל את כבוד ה' בעולם ולהביא גאולה לעם ישראל."

פינת התגובות: תודה רבה על החוברת הנפלאה ביותר

בזאת ובזאת אני מודה לך על שראית את השתדלותי להעביר את השבת בשמחה ולהחדיר לידי את הצומח הקדוש של השבת וצד צרכי טובים ונפלאים מ. כ. ירושלים

אין מילים בסיון להודות על הצלון הפלאי הזה, מאז שהוא במיתנו שלחן השבת נראה אחרת, מתוך מדב, מרשים את הילדים, את החוויות, הרחוקות צליל פסלות, תודה תודה תודה. e. f רכסים

הורים יקרים, העניקו זכות מיוחדת לשבת! הקדישו עלון להצלחת הילדים בתורה ויראת שמים, או לרפואה וכו'. תרומתכם תסייע בהפצת תורה ויראת שמים לילדי ישראל. לפרטים, ניתן לפנות אלינו בכתובת 7163036@GMAIL.COM

העלון יוצא לאור על ידי כולל "רצופות" - לאברכים הלומדים בהתמדה וברציפות, בנשיאות הגאון הגדול ר' דוד כהן שליט"א ראש ישיבת חברון. לתרומות הארות ותגובות: 7163036@GMAIL.COM. להשגת העלון: בדוא"ל הנ"ל. **חדש!** ניתן לקבל את העלון בפקס, יש להתקשר למס' 023132641 ולהקיש 1 ואז להקיש קוד עלון שמספרו 3036. **חדש!** ניתן להשיג בעמדות קול הלשון, להקיש לפי הסדר הבא: שפה בשפה עברית < לתנ"ך פרשה ומועדים < עלונים-גליונות שבועיים בפרשת השבוע < גליון עונג שבת. תשובות לחידות: א. האתון. ב. בלעם.